

Kommittédirektiv

Dialog med kommuner om flyktingmottagande

**Dir.
2008:16**

Beslut vid regeringssammanträde den 14 februari 2008.

Sammanfattning av uppdraget

En särskild utredare i form av en kontaktperson ges i uppdrag att genom dialog bidra till att stödja kommunernas flyktingmottagande. Kontaktpersonen ska

- belysa de utmaningar som vissa kommuner möter genom att de på kort tid tagit emot ett stort antal flyktingar,
- redovisa hinder och möjligheter för flyktingmottagande i kommuner som i dag endast tar emot ett fåtal flyktingar eller inga alls,
- lyfta fram goda exempel från mottagandet i andra kommuner liksom möjliga samverkanslösningar, samt
- verka för att informationen till nyanlända om förutsättningar att få arbete och bostad i andra kommuner än den de vistas i under asyltiden förbättras. Det gäller bosättning i kommuner som trots goda förutsättningar för introduktion och vilja att ta emot nyanlända invandrare har ett lågt mottagande.

Kontaktpersonen ska ta del av kommunernas synpunkter på hinder och möjligheter för mottagande av flyktingar och landshövdingarnas erfarenheter av kommunernas flyktingmottagande. Kontaktpersonen ska löpande informera regeringen vad som framkommit i dialogerna samt redovisa möjligheter och hinder för att förbättra kommunernas flyktingmottagande och introduktionen av nyanlända invandrare.

Arbetet ska avslutas med en skriftlig rapport till regeringen (Integrations- och jämställdhetsdepartementet) senast den 31 oktober 2008.

Bakgrund

Under de senaste åren har antalet asylsökande som får uppehållstillstånd ökat kraftigt. År 2006 bosatte sig ca 27 000 flyktingar och andra skyddsbehövande och anhöriga till dem i landets kommuner vilket är nästan dubbelt så många som året innan. Under 2007 har ca 22 900 flyktingar och anhöriga till dem bosatt sig i kommunerna. Under 2008 beräknas antalet asylsökande fortsatt ligga på en hög nivå. Antalet personer som behöver få en bostad i kommunerna beräknas till ca 34 000. Detta ställer stora krav på att kommunerna tar emot flyktingar samt att det kan ske med ökad effektivitet och med individen i fokus. Det är angeläget att kommuner i regioner med god arbetsmarknad som i dag tar emot få eller inga flyktingar ökar sitt mottagande och att individer som fått uppehållstillstånd uppmärksammas på fördelarna med att flytta till sådana kommuner. Kommunerna måste kunna samverka mera. En inriktning bör vara att sprida mottagandet av flyktingar till fler kommuner med bra förutsättningar så att trycket på kommuner som redan tar emot ett mycket stort antal nyanlända i relation till kommunens förutsättningar minskar.

Sedan den 1 juli 2007 är det en uppgift för Migrationsverket och länsstyrelserna att verka för att det finns en beredskap och kapacitet att ta emot flyktingar. Länsstyrelserna har det operativa ansvaret för förhandlingar och överenskommelser med kommunerna om mottagande och introduktion i sina respektive län. Länsstyrelserna har, med landshövdingarna i spetsen, fått en ny och viktig roll som regionala motorer i sina län.

I den nya organisationen är det Migrationsverket som har den nationella överblicken av behovet av kommunplatser. Verket förser länsstyrelserna med planeringsförutsättningar bl.a. i form av prognoser över behoven utifrån förväntat antal asylsökande och beviljade uppehållstillstånd.

Arbetsförmedlingen (AF) förser länsstyrelserna med information om arbetsmarknadsförutsättningarna i olika regioner. Länsstyrelserna ska i första hand ingå överenskommelser med kommuner där det finns en god arbetsmarknad inom pendlingsavstånd. Den nya organisationen bygger på att landshövdingen tar ett särskilt ansvar och har en dialog med ansvariga i kommuner om mottagandet och hur samverkan mellan kommunerna kring svenskundervisning, praktik och arbete kan utvecklas. En viktig uppgift för landshövdingarna i den dialog som de ska föra med kommunerna är att kommunicera ut att samverkan i mottagandet kan ske över kommungränserna och att samverkan behöver ske även med berörda myndigheter och organisationer.

Reformer som underlättar etableringen i samhället för nyanlända

Att sänka trösklarna in på arbetsmarknaden och se till att fler klarar sin egen försörjning genomsyrar de reformer som regeringen hittills genomfört för att underlätta nyanländas etablering i samhället och därmed också minska trycket på insatser från de mottagande kommunerna. Så har t.ex. Arbetsförmedlingens samordnande ansvar för nyanlända nyligen förstärkts och arbetslinjen betonats. Ett flertal strukturreformer genomförs också för att möjliggöra bl.a. för nyanlända att snabbt komma ut i arbetslivet. Det gäller t.ex. jobb- och utvecklingsgarantin, nystartsjobben och instegsjobben. Inom utbildningsväsendet uppmärksammas genom en särskild strategi nyanlända barns och ungdomars skolgång för att dessa ska kunna tillgodogöra sig undervisningen så bra som möjligt. Utöver de generella satsningar regeringen gör för att stärka tillväxten av fler jobb har även extra ersättningar till kommuner som träffar överenskommelse om flyktingmottagande införts där såväl det faktiska mottagandet som en framgångsrik introduktion premieras.

Arbetslinjen ska förstärkas ytterligare - förändringar under mandatperioden

Den nuvarande organisationen och formerna för flyktingmottagandet kommer sannolikt att ändras ytterligare under mandatperioden. En utredning ser över ansvar, utformning och finansiering av flyktingmottagandet och andra insatser som sammantaget kan påskynda och öka möjligheterna till etablering på arbetsmarknaden (dir. 2007:52). Utredningen ser över kostnader för flyktingmottagandet, hur arbetslinjen kan stärkas och hur Arbetsförmedlingen tillsammans med andra arbetsförmedlande organisationer kan ha en mer framträdande roll i mottagandet av nyanlända. Utredningen ska ge förslag om att stärka de ekonomiska incitamenten för en snabb etablering på arbetsmarknaden.

Ett arbete pågår också för att införa en sfi-bonus för nyanlända invandrare som inom en viss tid lär sig svenska.

Behovet av en dialog med vissa kommuner

Ett flertal steg har således tagits för att underlätta för nyanlända invandrare att snabbt kunna etablera sig i samhället. Inriktningen på mottagandet av flyktingar är att kommuner, berörda myndigheter, näringsliv och organisationer i ett län ska kunna samverka kring mottagandet och introduktionen för att uppnå ökad effektivitet. För att den nya organisationen ska fungera är landshövdingarnas dialog med ledande kommunpolitiker av stor betydelse. Landshövdingen har god kunskap om länet och i rollen ingår att föra samman olika intressen från kommuner, näringsliv och organisationer och försöka få till stånd ett bra flyktingmottagande i länet.

Migrationsverkets uppgift i den nya organisationen innebär inte att myndigheten operationellt griper in om det fattas kommunplatser. Det är en uppgift för länsstyrelserna och landshövdingarna att så långt möjligt få fler kommuner med goda förutsättningar för introduktion att ta emot flyktingar. Detta arbete pågår som bäst med goda resultat. Det kommer dock att vara en fortsatt stor inströmning av asylsökande som

väntas få uppehållstillstånd de närmaste åren vilket kommer att ställa stora krav på kommunernas mottagningskapacitet. Fler kommuner i regioner med stark arbetsmarknad och i övrigt goda förutsättningar måste ta emot nyanlända för att underlätta för de hårt belastade storstadskommunerna. Regeringen bedömer därför att en särskild dialog måste föras med vissa kommuner vid sidan av den nya organisationen för att stödja dem att ta emot flyktingar. Många asylsökande blir kvar i den kommun de bor i när de får uppehållstillstånd trots att det saknas bostäder och arbetstillfällen. Det finns ett behov av att förbättra informationen till nyanlända flyktingar om var i landet det finns förutsättningar att få arbete och bostad. Många kommuner med god arbetsmarknad inom pendlingsavstånd har ingått överenskommelse om mottagande, men nyanlända vill inte flytta dit. Det finns därför skäl att stödja en utveckling av mottagandet i vissa kommuner och ta fram och sprida exempel på hur detta kan organiseras effektivt så att dessa kommuner kan komma att överväga att ta emot fler nyanlända. Samtidigt kan under en övergångstid berörda länsstyrelser behöva stödjas i sitt arbete för att få fler kommuner med bra förutsättningar att ta emot nyanlända flyktingar.

Uppdraget

En särskild utredare i form av en kontaktperson ges i uppdrag att genom dialog bidra till att stödja kommunernas flyktingmottagande. Kontaktpersonen ska belysa de utmaningar som vissa kommuner möter genom att de på kort tid tagit emot ett stort antal flyktingar. Kontaktpersonen ska redovisa hinder och möjligheter för flyktingmottagande i de kommuner som endast tar emot ett fåtal flyktingar eller inga alls. Ett syfte med dialogen är att skapa ökad uppmärksamhet för behovet av att ta emot nyanlända invandrare och den betydelse det kan ha för en positiv utveckling i regioner med god arbetsmarknad och ett lågt mottagande. Ett annat syfte bör vara att öka kunskapen om hur mottagandet kan organiseras genom att redovisa goda exempel. Vidare är det angeläget att uppmärksamma förhållanden i kommuner som tar emot många invandrare och

diskutera lösningar som kan bidra till avlastning i andra kommuner. Kontaktpersonen bör verka för att informationen till nyanlända om förutsättningarna för att få arbete och bostad i andra kommuner än den de vistas i under asyltiden förbättras. Det gäller exempelvis att lyfta fram förhållanden i de kommuner som har goda förutsättningar för introduktion och som har tecknat överenskommelse om mottagande men fått ett lägre mottagande för att nyanlända tackar nej till att bosätta sig där. Ett ytterligare syfte med uppdraget är att sätta fokus på möjliga lösningar inom ramen för nu gällande regelverk för att underlätta för kommuner som har ett stort flyktingmottagande samtidigt som kommuner med goda förutsättningar ska stödjas för att ta emot flyktingar i ökad utsträckning.

Kontaktpersonen ska bedriva sitt arbete så att en nationell bild kan ges av de hinder och möjligheter för mottagandet av flyktingar som kommunerna möter. Detta gäller särskilt kommuner som trots goda förutsättningar inte tar emot flyktingar. Vidare ska kontaktpersonen komplettera länsstyrelserna och landshövdingarna och tillföra dialogerna ytterligare kunskap om hur det ser ut i kommuner i andra delar av landet, lösningar på samverkan, bostadslösningar och andra goda exempel på mottagande och introduktion. I detta bör ingå att redovisa hur näringsliv, skolor och ideella organisationer kan bidra till ett effektivt mottagande och en bra introduktion.

Uppdragets genomförande och tidplan

Utöver kontakter med kommuner ska kontaktpersonen inhämta erfarenheter från landshövdingarna i deras arbete med att verka för att det finns en beredskap och kapacitet i länet att ta emot nyanlända invandrare. Även erfarenheter från Migrationsverket, Arbetsförmedlingen och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) ska inhämtas samt från det samverkansarbete som bedrivs mellan dem och länsstyrelserna. Iakttagelser och slutsatser som bedöms relevanta för pågående utredning om nyanländas etablering på arbetsmarknaden ska också redovisas. Kontaktpersonen ska löpande informera regeringen vad som framkommit i dialogerna och redovisa

möjligheter och hinder för att förbättra kommunernas mottagningskapacitet och introduktionen för nyanlända invandrare. Därutöver ska kontaktpersonen, i relevanta delar, ta del av erfarenheter och iakttagelser från det arbete som bedrivs inom ramen för utredningen om mottagandet av asylsökande (Ju 2007:18).

Arbetet ska avslutas med en skriftlig rapport till regeringen senast den 31 oktober 2008.

(Integrations- och jämställdhetsdepartementet)